

Húsvét utáni második vasárnap (Misericordia Domini)

Az Úr az én hű pásztorom

A húsvét után vasárnapok nevüket – egy kivétellel – a bevezető zsolttár keretversének latin kezdősoráról kapták. A mai vasárnap, *Misericordia Domini* sokrétű jelentését mutatja a fordítások gazdagsága. Bibliánk szerint: „Az ÚR szeretetével tele van a föld...” (Zsolt 33,5). A Liturgikus könyvben ez áll: „Az ÚR kegyelme betölti a földet...”

Az ünnep másik neve *A jó Pásztor vasárnapja*: a kijelölt igeszakaszok egymást erősítve szólnak Jézusról, az önfeláldozó pásztorról. Az evangélium, Jn 10,11–16 legfontosabb mondata: „A jó pásztor életét adja a juhokért” (11. és más formában 15. vers). Az epistola, 1Pt 2,21–25 központi gondolata: „Bűneinket maga vitte fel testében a fára, hogy miután meghaltunk a bűnöknek, az igazságnak éljünk: az ő sebei által gyógyultatok meg.” (24. vers). Az utóbbi ige konkrétan utal a nagypénteki eseményre, az előbbi pedig az egyház ökumenikus jellegét és a missziói nyitottság lehetőségét is elének állítja.

A vasárnap graduáléneke a „jó Pásztor”-gondolatból következik: *Az Úr az én hű pásztorom* (EÉ 334) a 23. zsolttár parafrázisa, ötstrófás verses átdolgozása. A *Der Herr ist mein getreuer Hirt* Augsburgban jelent meg 1531-ben (költője feltételezhetően, de nem bizonyítottan Wolfgang Meuslin). Az eredeti német szöveg számos helyen szó szerint követi Luther bibliafordítását, a versek tagolása is majdnem megegyezik. Az utolsó strófa végén – a keresztény zsolttárparafrázisokra jellemző módon – Jézus Krisztus is megjelenik. A magyar fordítás a legjelentősebb 18. századi énekeskönyv, az *Új Zengedező Mennyei Kar* (ÚZMK 1743) verzióját követi, jelentősebb átdolgozásokkal.

A dallamot vizsgálva érdekes jelenséggel találkozunk. A német énekeskönyvben *Johann Walter* 1524-ből származó, számunkra ismeretlen dallama szerepel. *J. S. Bach* 112. kantátája *A menny Urának tisztelet* (EÉ 43) dallamát alkalmazza ugyanehhez a vershez. A mi énekeskönyvünk az *Eljött hozzánk az üdvösség* (EÉ 320) dallamával kapcsolja össze a költeményt. A többszörös dallamcsere úgy jöhetett létre, hogy mindegyik Bar-formájú strófának azonos, 8,7,8,7,8,8,7 a szótagszáma. Mindhárom dallam a reformáció első időszakából (vagy még korábról) származik.

Bach korálkantátája 1731-ben készült. Az öttételes mű kezdete nagyszabású kórustétel, ahol koncertáló zenekari anyagba építve, soronként hangzik el az ének első versszakja a szopránban, amelyet a három alsó szólam imitálva támaszt alá. A művet egyszerű, négyszólamú korál zárja, az ötödik strófa szövegével.

Az általunk használt dallam eredetileg húsvéti zarándokének, amely idővel véglegesen összekapcsolódott az *Es ist das Heil uns kommen her* szöveggel, *Paul Speratus* kiemelkedő jelentőségű költeményével. (Speratus 1523-tól Luther munkatársa Wittenbergben. Luther néhány írását fordítja le latinból németre, többek között a *Formula missaet*, amely az istentisztelet megújulásának egyik alapműve.)

Az 1524-es *Achtliederbuchban* erre a dallamra nyomtatják ki Luther mindhárom korai zsolttárparafrázisát is: a 12., 14. és 130. zsolttárt (később aztán más dallamokat rendelnek hozzájuk, pl. *Mélyseges mélyből kiáltok* – EÉ 402).

EÉ 334 C-jón/mixolíd dallama népszerűségét és elterjedtségét (többek között a 9. liturgia Gloria-éneke) annak köszönheti, hogy igen arányos, kiegyensúlyozott a vonalvezetése. A hangterjedelem közepén indul, kimozdul felfelé és lefelé, érinti az alsó és a felső rokon hangnemet is. A dallam második fele a legmagasabb hangtól fokozatosan egy oktávot ereszkedik a záróhangig. (E dallam feldolgozásairól majd az eredeti szöveg előfordulásakor, Hetvened vasárnapján olvashatnak.)

Lépjünk tovább a húsvét utáni úton az ének 18. századi magyar fordításának legszebb versszakával, elénekelve erre az erőt sugárzó dallamra.

„Tiszta vizekre vezérel, / Hogy engem megújítson, / Vidámít ő Szentlelkével, / Hogy szívem el ne fogyjon, / Igazság ösvényén vezet, / Melyen lábam bátran mehet / Az ő áldott nevéért.” (ÚZMK 1743, 241,2.)